

MAJ-LIS PERSSON, LEJONINNAN FRÅN NORR, PUOTTAURE, HARADS.

Av dottern Susanna Åhlén, Umeå

Maj-Lis föddes i Sveg, i härliga Härjedalen, en gnistrande februaridag 1922. Hennes far var järnvägsrallare och hennes mor var kocka till rallarlaget. Sina första år i livet tillbringade hon i trakterna kring Sveg. När Maj-Lis var 12 år flyttade hon till Puottaure. Hennes mor var från Puottaure, och den första tiden fick de bo hos släktingar i byn. Maj-Lis var då 12 år. Hennes far ombesörjde så att ett hus kunde uppföras åt familjen, huset stod färdigt 1936. Maj-Lis var redan som väldigt ung en mycket drivande och målmedveten flicka. Hon ville börja tjäna sitt uppehälle så snart som möjligt, och att ha egna pengar var viktigt för henne. Hon hjälpte till med olika sysslor på bondgårdarna som fanns i byn. Det blev mjölkning, mockning, bära vatten, vara med under slåttertider, sätta potatis, plantera skog, plocka bär etcetera. På fotot ovan är Maj-Lis i 19-årsåldern

Redan som 16-åring drev Maj-Lis sitt första företag från hemmet, en konsumfilial. Hennes pappa fick skriva på eftersom hon inte var myndig, men hon skötte hela ruljansen själv med planering, inköp, kassa etcetera. Av sin far fick hon en gammal herrcykel som hon körde hon ut varor med till de äldre som hade svårt att komma själva. Hennes mor var en duktig kocka och lärde Maj-Lis både bakning och matlagning. Så vid sidan av konsums varor sålde hon även eget bakat bröd samt sylt och saft som hon gjort. Det fanns alltid varmt kaffe som kunderna bjöds på. ”Det lilla extra” som var så självklart för Maj-Lis bidrog till att hon fick både trogna och nöjda kunder

Maj-Lis träffade Alrik redan som 17-åring på en dans, och efter bara ett år så gifte de sig, då var Maj-Lis 18 år och Alrik 24 år. Båda två var riktiga entreprenörer och skapade förutsättningar för sitt uppehälle genom att starta en taxirörelse. Samtidigt drev Maj-Lis även caféverksamhet.

Många i byarna runt Puottaure minns Maj-Lis mycket väl, när hon kom körande i sina vackra bilar, bl. a. Plymouth och Buick. Alltid nytvättade och putsade, så man kunde spegla sig i lacken. Paret satte verkligen avtryck i byn Puottaure.

Maj-Lis 18 år Alrik 23 år

Det var inte så vanligt med kvinnliga taxichaufförer på den tiden, och verkligen inte så långt norrut i landet. Så hon var ”hett” stoff för tidningsreportage. Expressen kom upp och

intervjuade henne och tog bilder. Det här var i mitten av 40-talet, och Stockholm fick inte sina kvinnliga taxichaufförer förrän 1956, så hon var verkligen en av de första i landet. Tidningsurklippen nedan är av okänt ursprung.

*Buick, 7-sitsig med telefon från baksätet till föraren.
En diplomatbil från Stockholm.*

Vi får inte glömma att det var krig i Europa och delar av norra Sverige blev i allra högsta grad inblandade. Alrik tillsammans med många män från byn blev inkallade under åren 1939 och 1940. Kvinnorna i byn organiserade sig i lottakåren och ansvarade för luftbevakning från ett högt torn. De lärde sig även att använda vapen och hade tävlingar i prickskytte, som oftast vanns av Maj-Lis. Det var en kall och väldigt snörik vinter det året som männen var borta, men kvinnorna snöröjde och högg ved och såg till att det fanns både ljus och värme i alla byns hus. På den tiden

bodde det cirka 200 personer i byn med omnejd. Maj-Lis ansvarade för transporter av olika slag. Ibland var det något akut sjukhusbesök som bara måste till, då var det bara att spanna för den lilla plojen framför taxibilen, lägga på kedjor på hjulen, be en bön och så hoppas att allt skulle gå bra. Till sjukhuset i Boden var det 10 mil, enkel väg. Hon tog sig alltid fram, även om hon ibland hamnade i diket och fick ta hjälp av några starka karlar som råkade komma förbi.

Åren går och Alrik får jobb inom byggbranschen långt hemifrån, så han kommer bara hem på helgerna. Taxirörelsen avslutas i början av 50-talet. Maj-Lis finner sig i situationen, hon är en problemlösare och söker nya yrkesutmaningar. Hon utbildar sig inom Kungliga Postverket och tar över byns poststation under 1950-talet. Posten blir kvar hemma hos Maj-Lis till 1966 när familjen flyttar söderut till Umeå.

Poststationen blev navet och samlingspunkten för byn. Maj-Lis såg till att inreda vänthallen till ett kombinerat bibliotek och café. Så under tiden som man väntade på posten kunde man i lugn och ro ta sig en kopp kaffe med hembakat kaffebröd, och låna sig en bok, eller bläddra i någon tidning. Men postjobbet var inte nog för denna entusiastiska kvinna. Maj-Lis var även väldigt aktiv i både lotta-kåren, syföreningar, ungdomsverksamheter inom 4H, husmodersgymnastik, väv-, keramik-, danskurser. Både gamla och unga fick hon fart på med sin entusiasm och sin iver och sitt genuina intresse för människor och att bygden skulle leva och blomstra. Dörren var alltid öppen hos Maj-Lis, där var kaffet alltid varmt och hembakat bröd fanns alltid till en smörgås. Många bybor kom och bara satt en stund i hennes kök, de behövde inte alltid prata, utan kunde sitta en stund och sedan bara resa sig och gå. När skolan i byn brann ner hade hon även skolbispisningen i sitt kök, och kom det någon kringresande (t ex cyklande gårdfarihandlare) kunde de alltid få sova en natt på en madrass i det stora köket.

Maj-Lis var väl inte direkt social som man säger, hon hade en mycket stark integritet, och det var få som fick komma henne nära. Hon var öppen och glad, men inte nära. En varm och spännande kvinna. Bäst trivdes hon i naturen och med djuren. En granne sa till henne, med glimten i ögat: ”Ja, dig hinner man då aldrig bli less på, men naturen blir nog less ibland!”

Till Umeå kom paret tillsammans med sin dotter (dvs. jag) 1966. Då var jag 14 år, i ungefär samma ålder som Maj-Lis var, när hon först kom till Puottaure. I Umeå fortsatte Maj-Lis inom Postverket som kassör, lantbrevbärare och postmästare. Efter 20 år i Umeå bestämde sig Maj-Lis och Alrik för att flytta tillbaka till Puottaure 1986, då var de båda två pensionärer. Huset, som hennes far såg till att bygga 1936, hade Maj-Lis kvar i sin ägo, så det var inga problem för dem att flytta tillbaka. Varje sommar var de tillbaka till byn, när de bodde i Umeå. Det blev deras sommarstuga och andningshål, där de kunde gå på välkända, upptrampade stigar

och låta själen komma ikapp. Maj-Lis sade på äldre dagar: ”Jag ångrar ingenting, jag har haft ett rikt och roligt liv. Jo, en sak ångrar jag och det är att jag flyttade från Puottaure!” Puottaure fanns alltid kvar i hennes hjärta och hon längtade alltid tillbaka dit. Maj-Lis och Alrik fick cirka 20 år till i sin älskade by Puottaure, innan de bestämde sig för att flytta till en lägenhet i Harads. När de båda började närma sig 90-årsstreck, fortfarande relativt pigga och krya, valde det att lämna huset och finna tryggheten i en lägenhet. Men likt flyttfåglarna så återkom de varje vår och sommar till Puottaure så länge Maj-Lis körde bil och så länge det orkade. Maj-Lis lade sitt körkort på hyllan när hon var 82 år. Det var ett imponerande körkort med behörighet på både bil, mc, lastbil och taxi.

Nu är det inte mycket verksamhet kvar i byn, de flesta hus är obebodda, en del hus används som sommarstugor, eller tillfälliga bostäder för bärplockare. Några bofasta finns det i byn som kämpar och ser till att det i alla fall lyser i några hus. En ros till er alla, ni är ena riktiga krigare! Kyrkan finns kvar i byn, den fyllde 100 år 2007. Där är det begravningar lite då och då, och faktiskt även julotta varje år. Det var dock länge sedan det var något bröllop eller dop i kyrkan.

Jag som skriver är Susanna, Maj-Lis dotter, och jag äger och vårdar huset som fortfarande ekar av så många minnen. Maj-Lis och Alriks närvaro finns överallt. Fortfarande kallas huset för ”Mårds”, efter Maj-Lis far som hette Albert Mård och som var den som såg till att huset blev byggt. Huset fyllde 80 år 2016. Jag och min man hoppas att under många år framåt fylla huset med nya minnen, som kan blandas med alla minnen som redan finns där.

